

PREDGOVOR DRUGOM IZDANJU

U odnosu na prvo izdanje ove knjige, ona je obogaćena prije svega novom, recentnom sudskom praksom, upućujemo na nove, izmijenjene ili dopunjene propise, a uz pojedina poglavlja proširene su i uvodne napomene.

Zadržana je i bitna značajka knjige, da čitatelja upućuje na propise, sudsku praksu i literaturu.

U svemu ostalome vrijede napomene uz prvo izdanje ove knjige.

U Zagrebu 9. siječnja 2010.

Ivica Crnić

PREDGOVOR PRVOM IZDANJU

Ova je knjiga ponajprije posvećena onima koji doživljavaju, pučki rečeno, nepravdu od strane države.

Htio sam im pomoći da sami procijene koliko je njihovo poimanje nepravde zaista objektivno, tj. na koji stupanj zaštite svojih prava mogu računati, dakako, u sklopu postojećeg pravnog sustava. Ili drugim riječima, da procijene ima li njihovo subjektivno nezadovoljstvo nekim potezima državnih tijela i svoje racionalno, zakonsko utemeljenje utoliko da od države mogu osnovano zahtijevati naknadu štete.

Knjiga se, dakle, bavi pitanjima odgovornosti države za štetu, a ne i drugim oblicima odgovornosti države prema svojim građanima.

U svom djelovanju državna tijela, naime, mogu štetu prouzročiti fizičkim i pravnim osobama. Moderne države svjesne su tog rizika kojem su izložene fizičke i pravne osobe, pa svojim propisima uređuju pretpostavke pod kojima one mogu od države zahtijevati odštetu.

Polje odštetne odgovornosti države širi se kako jača svijest o ljudskim pravima i osobnim pravima pojedinca da bude zaštićen od sve moći i samovlasti koje, zbog prirodnog položaja jačeg i povlaštenog, proizvode državna tijela „zaštićena“ autoritetom i moći države.

Zato bi odgovornost države njezinim građanima ili pravnim osobama, pa čak i strancima koji borave na njezinu teritoriju, trebalo shvaćati kao posljedicu specifičnog položaja države prema tim subjektima. Država, naime, uz ostalo, ima i zadaću jamčiti pravnu i stvarnu sigurnost tim subjektima. Dakle, nije riječ o klasičnoj

odgovornosti, već o specifičnoj vrsti odgovornosti kojom građani dobivaju zaštitu od rizika šteta što ih je uzrokovala država radom državnih tijela ili službenika odnosno namještenika ili radnika pravnih osoba koje imaju javne ovlasti u na njih prenesenim poslovima državne uprave.

Za razvitak instituta odgovornosti države za štetu koja je nastala trećima, karakteristično je da odgovornost primarno i izravno preuzima država. Riječ je o svojevrsnoj odgovornosti za drugoga, jer država preuzima na sebe izravnu odgovornost u slučaju štetnog djelovanja državnog službenika. Time se bitno poboljšava položaj oštećenika koji će, dobivši pravo na izravni odštetni zahtjev prema državi, lakše naplatiti iznos naknade od države kao pravne osobe nego od državnog službenika (neposrednog štetnika) kao fizičke osobe.

Pravna povijest na državnom teritoriju Republike Hrvatske upućuje na to da država preuzima odgovornost za štetu u slučaju nepravilnog i/ili nezakonitog i/ili neučinkovitog rada državnih tijela (državne uprave ili pravosuđa).

Država ponekad preuzima i obvezu popravljivanja nastale štete i kad ne postoji njezina odgovornost koja proizlazi iz činjenja ili propusta njezinih tijela ili službenika. Tada ona tu obvezu preuzima na načelima društvene solidarnosti, ravnopravnog snošenja javnog tereta te pravičnog i brzog obeštećenja. Primjer su za to propisi o naknadi štete u slučaju terorističkog akta ili obnovi imovine uništene ratnim djelovanjima.

To, dakako, ne isključuje primjenu općih instituta odgovornosti građanskog prava, poput odgovornosti na osnovi krivnje ili objektivne odgovornosti (načelo uzročnosti), ako propisi pružaju podlogu za takvo ocjenjivanje odgovornosti države.

Odgovornost države je materijalizirani odraz pravnog postulata prema kojem je svatko obavezan držati se Ustava i zakona te poštovati pravni poredak Republike (čl. 5. st. 2. Ustava Republike Hrvatske). Kažemo da je riječ o materijaliziranom odrazu, jer je posljedica nepoštovanja Ustava i zakona te pravnog poretka Republike, od strane državnih tijela ili službenika, i pravo oštećenika da mu se popravi nastala šteta.

U ovom radu nastojao sam prikazati propise, sudsku praksu i doktrinu upravo kroz pravo oštećenika da mu se popravi šteta.

U Zagrebu 6. rujna 2007.

Ivica Crnić, dipl. iur.

SADRŽAJ

PREDGOVOR DRUGOM IZDANJU.....	5
PREDGOVOR PRVOM IZDANJU	5
KRATICE I PREGLED IZVORA ZA SUDSKU PRAKSU	7
1. UVOD	15
2. ODGOVORNOST ZA NEZAKONIT I/ILI NEPRAVILAN RAD	16
2.1. Načelo krivnje.....	21
2.2. Objektivna odgovornost	24
2.2.1. Upitno stajalište Ustavnog suda	24
2.2.2. Odlučivanje iure imperii	28
2.2.3. Odgovornost države za nezakonit i/ili nepravilan rad uređena je i prema načelu krivnje i prema načelu objektivne odgovornosti	28
2.3. Odgovornost za neučinkovit rad.....	36
2.4. Odgovornost na načelima društvene solidarnosti	37
2.5. Nije propisana izravna odgovornost štetnika oštećeniku	37
2.6. Regresna odgovornost (odgovornost štetnika državi)	38
2.7. Opseg naknade.....	38
2.8. Označivanje države kao tuženika u tužbi.....	38
3. POSTUPANJE PRIJE PODNOŠENJA TUŽBE	40
3.1. Uvod.....	40
3.2. Pravna osnova.....	41
3.2.1. Riječ je o pregovorima.....	42
3.2.2. Zahtjev prema jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave.....	43
3.3. Kad je posebnim propisima određen rok za podnošenje tužbe.....	44
3.4. Sadržaj zahtjeva	45
3.5. Kada se ne primjenjuju odredbe ZPP-a o mirnom rješavanju spora.....	45
3.5.1. Odnos čl. 186.a i 324. ZPP-a	47
3.6. Koje je državno odvjetništvo nadležno.....	48

3.7.	Postupanje sa zahtjevom podnesenim nenadležnom državnom odvjetništvu.....	49
3.8.	Zahtjev za mirno rješenje spora kao postupovna pretpostavka dopustivosti tužbe	50
3.8.1.1.	Prema ZPP-u	50
3.8.1.2.	Prema posebnim propisima	54
3.8.1.3.	Obraćanje Hrvatskom saboru, Vladi, ministarstvima i drugim državnim institucijama	55
3.9.	Zastoj zastarijevanja	56
3.10.	Ovršnost nagodbe	58
3.11.	Troškovi postupka	58
3.12.	Tužba i označivanje Republike Hrvatske kao tuženika	59
3.13.	Zahtjev kad država namjerava tužiti.....	60
3.14.	Dostava.....	61
3.15.	O mjesnoj nadležnosti sudova u sporovima protiv države.....	61
4.	PRAVO NA SUĐENJE U RAZUMNOM ROKU (ODGOVORNOST ZA NEUČINKOVIT RAD SUDOVA, ALI I DRŽAVNE UPRAVE)	63
4.1.	Tumačenje pravnog standarda – razumni rok.....	70
4.2.	Zahtjev za učinkovito djelovanje sudova ne može se prevaliti samo na suce.....	72
4.3.	Posebno o odgovornosti države u slučaju kad se neodlučivanje u razumnom roku ne može pripisati sudu.....	73
5.	ODGOVORNOST ZA RAD SUDA I DRŽAVNOG ODVJETNIŠTVA	76
5.1.	Odgovornost za rad zemljišnoknjižnog odjela	80
5.2.	Označivanje države kao tuženika u tužbi.....	81
6.	POSEBNO O ODGOVORNOSTI ZA RAD SUDA U SLUČAJU NEOPRAVDANE OSUDE ILI NEUTEMELJENOG UHIĆENJA	87
6.1.	Neopravdana osuda.....	87
6.2.	Neutemeljeno uhićenje.....	89
6.3.	Priopćenje o odluci iz koje proizlazi neopravdanost prijašnje osude odnosno neosnovanost uhićenja.....	95
6.3.1.	Informiranje o kaznenom postupku okončanom u korist okrivljenika	96
6.4.	Priznavanje radnog staža.....	97
6.5.	Obujam naknade štete	98
6.6.	Pravo osobnosti na slobodu	101

6.7. Posebno u slučaju oprosta.....	106
7. ODGOVORNOST ZA RAD DRŽAVNE UPRAVE, POLICIJE, INSPEKCIJE, CARINE	109
7.1. Uvodne napomene.....	109
7.2. Pravo države na regres.....	111
7.3. Odgovornost u slučaju rušenja bespravno izgrađenog objekta.....	123
7.4. Odgovornost za rad tijela koja izvršavaju kaznene ili prekršajne sankcije	125
8. ODGOVORNOST ZA RAD ORUŽANIH SNAGA	128
8.1. Odgovornost za štetu prouzročenu od pripadnika hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata.....	142
9. ODGOVORNOST USLIJED TERORISTIČKIH AKATA I JAVNIH DEMONSTRACIJA	175
10. ODGOVORNOST DRŽAVE ZA OBNOVU	206
11. RATNE ŠTETE	210
11.1. Općenito o ratnim štetama.....	212
11.2. Primjena propisa o osiguranju (čl. 931. i 952. ZOO/91)	218
11.3. Humanitarno razminiranje.....	225
12. ODGOVORNOST REPUBLIKE HRVATSKE ZA ŠTETU NASTALU U BIVŠOJ SFRJ	232
13. ODGOVORNOST LOKALNE UPRAVE I SAMOUPRAVE ZA ŠTETU	239
14. POPRAVLJANJE ŠTETE	243
14.1. Općenito o pojmu popravljanja štete i pravnom nazivlju	243
14.2. Vrste šteta.....	243
14.3. Odnos imovinske i neimovinske štete.....	244
14.4. Obujam naknade.....	244
14.5. Popravljanje imovinske štete	245
14.6. Popravljanje neimovinske štete	246
14.6.1. Pojam neimovinske štete.....	246
14.6.2. O pravima osobnosti.....	247
14.6.3. Načini popravljanja neimovinske štete	247
14.7. Primjena ZOO/91.....	248

15. PRILOZI	251
15.1. Izvod iz Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske	251
15.2. Izvod iz Europske konvencije Vijeća Europe o naknadi štete žrtvama kaznenih djela nasilja	255
15.3. Izvod iz Zakona o sustavu državne uprave	257
15.4. Izvod iz Zakona o parničnom postupku	257
15.5. Izvod iz Zakona o državnim službenicima	258
15.6. Izvod iz Zakona o sudovima	262
15.7. Izvod iz Zakona o državnom odvjetništvu	264
15.8. Izvod iz Zakona o službi u oružanim snagama Republike Hrvatske	266
15.9. Izvod iz Zakona o policiji	269
15.10. Izvod iz Zakona o kaznenom postupku	269
15.11. Izvod iz Zakona o prekršajima	273
15.12. Izvod iz Zakona o medijima	276
LITERATURA	280
Knjige	280
Članci	281
ABECEDNO KAZALO POJMOVA	285
BILJEŠKA O AUTORU	307